

Toelichting programma netwerkdag taalspecialisten | 20 april 2017 Landelijk Netwerk Taal

Plenair

Gespreksonderzoek en gesprekstoetsing: het peilingsonderzoek mondelinge taalvaardigheid |

Tom Koole, Aniek Geelen, Mirna Pit

In de zomer van 2016 gaf de Onderwijsinspectie opdracht het peilingsonderzoek mondelinge taalvaardigheid in het basisonderwijs uit te voeren. Het peilingsonderzoek beoogt in kaart te brengen hoe het onderwijs in mondelinge taalvaardigheid is georganiseerd, en wat het niveau is van verschillende mondelinge taalvaardigheden. Daarbij heeft de Inspectie voor het eerst de wens uitgesproken niet alleen spreek- en luistervaardigheid te meten, maar ook gespreksvaardigheid. Binnen het consortium dat de opdracht verwierf is Bureau ICE onder andere verantwoordelijk voor de ontwikkeling van dit toetsinstrumentarium.

Onze lezing zal vooral aandacht besteden aan de toetsing van gespreksvaardigheid vanwege het relatief nieuwe karakter hiervan. Bij het ontwerpen van de toetsen en van de beoordelingsformulieren hebben de toetsontwikkelaars van Bureau ICE zich laten adviseren door deskundigen op het gebied van mondelinge taalvaardigheid, onder wie Tom Koole. In onze lezing zullen we ingaan op de opzet van de toetsing, het ontwerpproces van de toetsen, de beoordelingsformulieren en de mogelijke weging van de verschillende onderdelen daarvan, en de wijze waarop de externe deskundigen bij dit proces zijn betrokken. Daarbij zullen we ingaan op de relevante aspecten van onderzoek naar gespreksvoering en op de wijze waarop deze aspecten zijn vertaald naar toetsing en beoordeling.

Tom Koole is hoogleraar Taal en Sociale Interactie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Aniek Geelen is toetsdeskundige bij Bureau ICE en projectleider bij Bureau ICE van het peilingsonderzoek mondelinge taalvaardigheid.

Mirna Pit is manager toetsontwikkeling en onderzoek bij Bureau ICE.

Taal binnen het vernieuwde toezicht | Herman Franssen

Taal is een van de basisvaardigheden die binnen het curriculum van scholen een belangrijke plaats inneemt. Ook in het curriculum van de toekomst zal dit het geval zijn. Taal is wezenlijk voor de ontwikkeling van de leerlingen. Het is het middel waarmee leerlingen hun kennis en vaardigheden uitbouwen. Taal is veel breder dan alleen lezen en spelling en uitsluitend aandacht voor de eenvoudig meetbare onderdelen van taal is te beperkt. In het vernieuwde toezicht vormen de besturen voor de inspectie een belangrijk aangrijpingspunt. In deze workshop lichten wij het vernieuwde toezicht toe en geven we aan welke plek taal daarbinnen krijgt. U zult zien dat daar veel kansen liggen voor eigen ambities van scholen en besturen. We lichten een aantal trends toe die wij zien in het veld. We gaan graag in gesprek met bestuurders en directies over hoe zij aankijken tegen taalonderwijs en kansen die zij zien om ambities waar te maken.

Herman Franssen is Inspecteur Primair Onderwijs bij de Inspectie van het Onderwijs. Binnen de Inspectie is hij voorzitter van de Expertgroep Taal PO en houdt hij zich bezig met internationalisering.

Keuzeprogramma in twee rondes

Beoordelen van schrijfvaardigheid | Monica Koster

Het beoordelen van schrijfvaardigheid is niet simpelweg een kwestie van goed of fout, wat het lastig maakt om een objectief oordeel te vellen. Bij een tekst spelen verschillende aspecten een rol, zoals doel- en publieksgerichtheid, structuur en organisatie, maar ook taalgebruik, spelling en interpunctie. Al deze aspecten dragen een steentje bij aan de kwaliteit van een tekst. Wat het nog ingewikkelder maakt, is dat beoordelaars ook erg van elkaar kunnen verschillen in waar ze op letten en hoe streng ze zijn. Om deze problemen te ondervangen zijn bij het onderzoek naar de lesmethode Tekster beoordelingsschalen met ankerteksten ontwikkeld: deze geven steun bij het in kaart brengen van het niveau van een leerling, maar bieden ook de mogelijkheid om de ontwikkeling van leerlingen over tijd te volgen. Tevens bieden deze schalen houvast aan docenten voor het geven van feedback. In deze workshop maak je kennis met diverse toepassingen van beoordelingsschalen.

Monica Koster is in september 2016 samen met Renske Bouwer cum laude gepromoveerd aan de Universiteit Utrecht op de lesmethode Tekster. Zij werkt op dit moment als postdoc onderzoeker aan de Vrije Universiteit in Amsterdam bij de afdeling Theoretische en Onderwijspedagogiek. Tevens is zij uitgever van Tekster. Zie voor meer informatie: www.tekster.nl

Van rangschikken groei je niet | Karen Heij

Het voortdurend vergelijken van leerlingen met elkaar om ze te kunnen rangschikken van 'vaardig' naar 'minder vaardig' is aan de orde van de dag in het basisonderwijs. Het is verplicht. Maar waar komt dit denken vandaan? Welk effect heeft deze manier van meten voor de ontwikkeling van kinderen? Welke impact heeft het op het onderwijs? Hoe past de eindtoets in dit systeem? En draagt zo'n systeem nu daadwerkelijk bij aan het borgen van de kwaliteit van ons basisonderwijs? Kortom, wat gaat er nu mis en hoe kan het ook anders?

Karen Heij is werkzaam als zelfstandig toetsexpert en doet onderzoek naar de cultuur van toetsen in Nederland. Tot 1 april 2016 was zij werkzaam als directeur bij Bureau ICE, en daar onder andere verantwoordelijk voor de eerste versie van de IEP (eindtoets).

Formatief evalueren in de taalles | Joanneke Prenger

Inzicht hebben in het leerproces van leerlingen, weten waar een leerling staat, naar welke doelen hij toewerkt en hoe hij deze doelen kan bereiken: dat is formatief evalueren in een notendop. Onderwijs waarbij de leerling de kans krijgt om te laten zien waar hij staat, hij fouten mag maken én kan laten zien hoe hij zich heeft ontwikkeld. Dat kan bijvoorbeeld door het voeren van leesgesprekken met een of enkele leerlingen, waarbij je zicht krijgt op leesvoorkeuren en vaardigheden van leerlingen (nederlands.slo.nl/leesgesprekken). Maar dat kan ook door bij schrijfvaardigheid goede leerdoelen en succescriteria op te stellen en daar goede feedback bij te geven. In deze workshop denken we met elkaar na over waarom deze vorm van evalueren zo belangrijk is voor het leren en hoe formatieve evaluatie concreet vorm krijgt in de les. Leerlijnen, leerdoelen en succescriteria, het geven en verwerken van feedback, motivatie en eigenaarschap spelen daarbij een belangrijke rol.

Joanneke Prenger is leerplanontwikkelaar taal in het basisonderwijs bij SLO.

GAS geven: doelgericht werken aan taal en lezen in Passend Onderwijs

| Judith Stoep

Kinderen met een speciale onderwijsbehoefte (zowel in het reguliere basisonderwijs als in het SO en SBO) boeken soms maar langzaam vooruitgang. Reguliere, vaak summatieve, toetsinstrumenten geven bovendien onvoldoende zicht op de ontwikkelstappen die kinderen maken. Meer nut hebben instrumenten voor formatieve toetsing die niet alleen de progressie op hoofdlijnen zichtbaar maakt, maar die het ook mogelijk maakt het behalen van individueel gestelde interventiedoelen te objectiveren. Goal Attainment Scaling (GAS) is een methodiek die voor dit doel gebruikt kan worden. In deze workshop expliciteert Judith Stoep het gebruik van GAS voor het Nederlandse onderwijsveld aan de hand van het project *GAS Geven*, dat werd mogelijk gemaakt door NRO.

Judith Stoep is projectleider bij het Expertisecentrum Nederlands en docent/liason officer op de Radboud Universiteit voor de opleiding Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde.